

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Cap. IV. Honestas, Temperantia, & Moderatio Principum est mortificatio
nimiarum deliciarum, & occupationum ordinatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39637

CAPVT IV.

HONESTA, TEMPERANTIA ET MODERATIO

*Principum est mortificatio nimiarum deliciarum,
& occupationum ordinatio Luxuria.*

a 1. Ioan. 1.
16.

b Escl. 43. 4.

c Prou. 31. 2.

Luxuriam
Rex cauet

ALTERVM vitium, quod grauiter oppugnat Principes & Magnates huius mundi est, quod S. Ioannes a *carnis concupiscentiam* appellauit, cuius esca sunt tria genera deliciarum; nã quaedam sunt castitati contraria, alia virtuti temperantia, & alia quæ & oculos & alios sensus recreant, quibus adnumerantur nimii lusus, comœdia prophanæ, & vana alia leuiaque & ludicra solatia; quibus conuenit quod Ecclesiasticus dixit de *Sole* tempore æstatis, quæ in scriptura diuina *tentationem* significat b *tripliciter*, inquit, *sol exurens montes, radios igneos exsufflans, & resurgens radiis suis obcæcat oculos*. Qui autem hi sunt *montes excelsi*, nisi mundi huius Magnates, qui sublimiorem in Republica locum tenent? Et quomodo *sol tripliciter* eos exurit radiis suis, nisi tres prædictos ardores & sensualium delectationum desideria accendens? Nam quosdam exurit *facibus luxuria*; alios *gula & ebrietatis*; alios deniq; reliquis *solatiorum* & aliarum oblectationum desiderijs: Hisce *radiis* excaecat illis rationis & prudentia *oculos*: nam vbi *carnis concupiscentia* dominatur, non habet aditum *sapientia Dei*: & vix est, qui omnino victor euadat. Nam *diuitiarum* abundantia, & *superbia* vitæ, valde fouent hanc concupiscentiam, vt de terræ potentibus triumphet. Sed quoniam de his vitijs fusius agetur in Tractatu de continentia, ea hic solum insinuabimus, quæ ad ipsos Principes spectant, proponentes illis ob oculos monita & documeta data Regi Salomoni à matre sua siue hæc sit *Bethsabee*, quæ tanquam prudens mulier optabat filio suo prosperum & felicem in suo regno progressum, & exitum; siue mater hæc sit *Sapientia diuina*, inspirans ei, quæ illi essent faciendæ, vt status sui obligationibus satisfacere. c *Quid*, inquit, *dilecte mi, quid dilecte vteri mei, quid dilecte votorum meorum*, dicam tibi? *Ter* hanc proponit interrogationem; vocatque illum *valde dilectum* suum, vt alliciat ad ipsius consilia libenter audienda, suisque visceribus imprimenda. *Primum* ergo consilium fuit *ne dederis mulieribus substantiam tuam, & diuitias tuas in eo exponas*, quod *Reges delet*. hoc est, ne tibi laxes habenas in agendo inhonestè, cum mulieribus, effundens in hoc substantiam, fortitudinem ac robur corporis & animæ tuæ, & fias homo effaminatus & mulierosus; nec tuas diuitias in similibus vitijs expendas, quæ alium fructum non adferunt, nisi quod *Reges & regna deleant*.

Quibus

Quibus verbis & radices, & damna huius vitij filio indicat. Nam *iuuentutis* vigor, Imperij *potestas*, & *copix diuitiarum*, arma illi subministrabant ad sensuales suos appetitus explendos, quibus si annueret, consumeret *corporis* fortitudinem, *diuitias* sui patrimonij, & totum *regnum* periculo amissionis exponeret. Quemadmodum ipsemet Salomon expertus est: ed quod non fuerit bonæ matris consilium secutus. Contra quem exclamat Ecclesiasticus, dicens: *d inclinasti femora tua mulieribus, potestatem habuisti in corpore tuo*, qua abusus es, *dedisti maculam in gloria tua, & prophanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos, vt faceres Imperium bipartitum*. Quæ autem macula fœdior esse potuit, quàm *idololatriæ*, incidentis in hominem, in quo tanta alius sapientia præluxit? Hic igitur Rex aded gloriofus, & sapiens, aded fuit obscuratus, & inordinato mulierum amore excæcatus; vt quo illis blandiretur, *e templa earum idolis erexerit*: in cuius peccati pœnam, filius eius amittit *decem* partes regni sui. Potuisset benè Rex hic cautior euasisse, ex periculo patris sui Regis *Dauid*, qui *propter adulterium* prope fuit, vt regno toto priuaretur: permittente Deo, vt filius eius Absolon contra ipsum insurgeret. Quid verò dicam de ipso *Absolone*? qui impudentia incredibili *gressus est ad decem mulieres concubinas patris sui coram vniuerso Israel*: de qua re maximè gloriabatur, vt posset diutiùs in regno confirmari? Verùm in caput ipsius recidit inhonestum consilium quod secutus est: abstulit enim illi Deus *regnum*, quod cupiebat, & *vitam*, qua aded scelestè utebatur. Eadem pœna punitus est Holofernes ille, qui aded iactabat suam libidinem, vt cuidam cubiculario suo dixerit: *hædum esse apud Assyrios, si femina virum irridere, agendo ne ipsi consentiret*. O Turpis & fœda libido, quæ aded in mundo iã præualuisti, vt etiam viri nobiles, honorem ex tua execranda societate quarant! Iustissimum est, vt Deus fœditatem tuam aperiat, priuando vita & honore eum, qui in re aded vili ac fœda honorem suum collocare audet. Pœna est DEI horrida, quam per Isaiam Prophetam minatur Reipublicæ, dicens: *i quod effæminati dominabuntur eis*, post hoc enim tequitur, vt tales sint timidi, & ignaui; & affricantes hanc scabiem populo, omnes in eo fiunt carnales; ideoque pœnam sustinent, quam turpi tua culpa promerentur. Discant igitur Principes ex alieno malo cautos esse, & amplectantur consilium, quod Salomon quidem scripsit, licet non fuerit secutus. Glorientur potiùs quod sint casti, reiicientes magno animo omnes turpes voluptates: memores etiam sint felicitis ac prosperi euentus, qui secutus est *Ioseph*, de quo dicit scriptura, *quod factus fuerit Dominus Aegypti, eo quod custodiuerit mandatum*, scilicet castitatis, quemadmodum postea videbimus, vt intelligant, custodiam huius præcepti aptissimum esse medium, quo Deus ipsorum regna conferuet, & in eisdem prosperet, & adaugeat.

d Ecl. 47.
21.Luxuria de-
let regna
& reges.
e 3. 10. 4. 7.Judith. 2.
10.

Isa. 3. 4.

Alieno peri-
culo sapiant
Reges.1. Mac. 2.
53.

S. I. Secundum documentum pro sedanda concupiscentia.

I Pro. 31. 4.

Ita Iansen.
exponit.Deus cum
Regibus
castus.

in Eccl. 19. 2.

in Ose. 4. 11.

Ose. Esdra 3.

Et 4.

Rex Virtus
victor
uadet.

Ecc. 10. 16.

TRANSEAMVS ad secundum consilium siue documentum Salomoni à prudente matre datum: I noli, inquit, o Lamuel, noli Regibus dare vinum: ac proinde ne tu bibas: quia nullum secretum est, ubi regnat ebrietas, nec patiaris tuos consiliarios & iudices vinum bibere: ne forte bibant, & obliuiscantur iudiciorum, & mutant causam filiorum pauperis. Consilium hoc dirigitur ad Regem Salomonem, quem nouo nomine compellat Lamuel, quod significat; ipsi Dem, vel, cum ipso est Deus, quod nomē valde competit bonis Regibus, cum quibus Deus est, vt faueat illis: si in hoc ipsi honorem suum ponant, quod casti sint: quia tunc & ipse DEVS ducet sibi honori, in illis habitare. Sed nominatim mater commendat filio moderationem in vino, quod est libidinis incentiuum, temerè & inconsideratè garruens, secreta manifestans, sensus perturbans & iudicia iustorum. Ac propterea scriptura diuina vtrumque hoc consilium sapè coniungit, & ad vtriusque fugam hortatur; ita enim Ecclesiasticus: in vinum & mulieres apostaturo facient sapientes, & arguent sensatos: Propheta Oseas dixit: in fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor, quia robur & vigorem animæ eneruant, & rationis iudicium inuertunt: vt homines à Deo auertantur; sanctamque eius legem conculcent, vt suis voluptatibus fruantur. Latet autem mysterium quoddam in ea disputatione, quam tres iuuenes habuerunt coram Rege o Dario, vt statueretur, quid esset fortissimum in terra: vnus dixit, forte esse vinum, quia seducit mentem hominum, etiam Regum: secundus dixit: Regem esse fortiozem; quia omne quodcunque dixerit, faciunt, ei que obediunt. Sed tertius probauit mulieres esse fortiores; eò quod Regum animos emolliant, sibi que subijciant, quamuis idem statim subiecerit omnium fortissimam esse veritatem, quæ est DEVS viuens & permanens in æternum, & pro hoc sententia fuit lata. Ex quo discant Reges, si cogitent, se tantum esse homines: & à vino & à mulieribus, cum magno suo pudore ac dedecore esse vincendos: si tamen veritati, quæ Christus est, sese coniunxerint: suamque spem in eum collocauerint, fore sine dubio vino & mulieribus fortiores; nec passuros se flecti, trahiue ad id, quod non debent; nec voluptates illas sensuum secuturos, magnamque futuram illorum gloriam, si duos illos hostes strenuè deuicerint. Et quamuis secundum hoc documentum nominatim prohibeat excessum in vino, eò quod detrimentum eius sit maiorum: etiam tamen suadet in genere temperantiam in cibo & potu; quod ipsum maximi est momenti pro ipsis Regibus, quemadmodum idem Sapiens dixit: p̄ uerterra, cuius Rex puer est, & cuius Principes mane comedunt. Beata terra,

cuius Rex nobilis est, & cuius Principes vescuntur in tempore suo, ad reficiendū, & non ad luxurians; hoc est, non ob solam voluptatem, aut alium finem sensualem: hoc enim vocat mane comedere: quia non est quomodocunq; extra tempus comedere, sed inordinatum edeo habere ad comedendum affectum, vt statim atque excitantur, cogitationes suas in delicijs ciborum ponant, sicut ille qui dicebat, *quando euigilabo, & rursus vina reperia*. Tales sunt, qui nō ad nutrimentū comedunt, sed vt sibi tantū indulgeant; non, ob necessitatem, sed propter voluptatē; non, vt vires seruent ad sustinēdos labores, sed vt eildem vtantur ad desideria sua explenda. quod damnū facile extenditur ad omnes in Rep. infelici, cuius Rex puer est, nō tā aetate, quā leuitate morū: quem facile imitatur reliqui Principes, & aulici nobiles, & hos reliquus populus. Quos omnes tangit illa Isaiaē maledictio: *ve qui consurgitis mane ad ebrietatem seclandā, & potandū vsq; ad vespertā, vt vino est uetis. Cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiujs vestris: & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis, vt gratos vos ei exhibeatis in bono vlu donoru ipsius. Ve qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendā ebrietatem, propter hoc, sicut deuorat stipulam lingua ignis, & calor flamma exurit, sic radix eorum quasi fauilla erit, & germē eorum, vt puluis ascendet: propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum, absque ullo termino: & descendant fortes eius, & populus eius, & sublimes glorioseq; eius ad eum: vbi lingua ignis aeterni exuret omnes effrenes ad sensuum voluptates. Sed contra ait Sapiens: *Beata est terra, cuius Rex est moribus nobilis, & senectute venerabilis: quae nō in aetate consistit, sed in prudentia & sanctitate, quem reliqui Principes, regniq; Magnates imitantur; quorum temperantia in eo elucet, quod nō nisi debito tempore, & quantum ad sustentationē satis est, comedunt. Et quamuis mensa sit multis ac pretiosis cibus referta, quemadmodum decet status illorum excellentiam, sed ipsi tamen inter tot fercula sunt valdē temperantes, ita vt nec multitudo, nec exquisita & pretiosa fercula ipsū appetitum laxent. Benē possunt Reges sapientiam suam, sicut Rex Salomon, ostendere in constituendis, quae ad suam mensam spectant; & quae ad suorum domesticorum ordinariam refectiōem, iuxta suam magnificentiam, pertinent: non excedentes limites, quos dicat prudentia: sed ostendant simul temperantiam in eo, quod sint sui ipsorum ac suarum passionum Domini, vt ex tot totamq; ferocibus oppugnatoribus victoriam reportent.**

Vt verd intelligant, quid eos agere par sit, ex plurimis, quae sibi supersunt; & quod non omnia danda sint famulis, & domesticis; addit mater Salomonis aliud consilium: *date, inquit, siceram moerentibus, & vinum his, qui amaro sunt animo: bibant & obliuiscantur egestatis suae, & doloris sui non recordentur amplius, quasi ei dixerim: cum tibi dixerit O Lamuel, ne multum*

Temperantia in cibo
& potu.
q. lro. 23. 35

Isa. 5. 11.

versu. 22.
versu. 24.

Temperantia Regum.
laudabilior
3. Reg. 10. 4

Pro. 31. 6.

S. Ludou-
cus pauperes
mensa adhi-
bebat.

vini haurias, nec aula tuæ Principibus illud porrigas; nunc moneo, ne *miseri- cordia* obliuiscaris, sed ipsum vinum mœrentibus, pauperibus, & egenis distribuas, hoc enim subsidio à te accepto, suæ miserię obliuiscuntur. Magna est, vt iam diximus Regum gloria, & misericordia, pascere esurientes, & siti- entes potare, mœrentes consolari, eorumq; miseriam tanta liberalitate sub- leuare, vt eius obliuiscantur. Essetque magnus regiæ mensæ ornatus, si ad eam vel prope conuenirent aliqui pauperes, qui cœlestis Regis Maiestatem referunt, quos æquè pasceret atq; seipsum. De hoc gloriabatur *S. Ludouicus Galliarum Rex*, suamq; magnificentiam in eo magis ostendebat; quod ad mensam suam *pauperes* illum circundarent, quàm quoddam regni *Magnates*.

§. II. De superandis Luxuriæ filiis.

DVOBVS his hostibus denictis, non erit difficile *tertios* superare, luxuria scilicet filios, carnalitatibus incentiuæ, gulæ comites, & multò magis *otiu*, quod solet vehementer oppugnare Principes: afficiens illos in rebus Dei, & suæ gubernationis occupationibus *tedio*, vt propterea studeant adinueni- endis varijs solatijs, quibus tempus fallant, sensus musicis, saltibus, com- dijs indecentibus & alijs lusibus recreent: in quibus maiore temporis par- tem expendunt; sicut & in comedendo splendide, in dormiendo, & aliter quiescendo; noctes conuertentes in dies, diesq; in noctes, vt palato suo, & appetitionibus sensuum liberius vacent: quasi status Maiestas licitum face- ret prauum quodcumq; exercitium; & in quo sunt occasiones peccatorum; & quasi non redderet ipsum Principem grauiori pœna dignum, ob grauius detrimentum commune, quod ex tali scandalo prouenit.

a Apoc. 18. 7

NAM etiam in eos lata est tremenda illa sententia, quæ habet: *a quantum glorificauit se, & in delictis fuit: tantum date illi tormentum & luctum*, non aufert illis Deus necessariam relaxationem, & conuenientem iuxta statum suum; sed *nimiam*, quæ in illorum cedit damnum. Nam, vt ait Ecclesiastes: *bona tempus habent*, debet igitur tempus distribui in res omnes, ita vt cuique su- um tribuatur. Et Principes tenentur in *tres* partes illud diuidere, vt semper bene collocetur. **V**NAM partem expendere debent in rebus quæ animam cõ- cernunt, orando, lacrum Missæ officium audiendo, sacros libros legendo, confitendo, & communicando designatis diebus: nec *orationis* exercitium pratermittant, sine qua vitam bene ducere non poterunt: quia eò *pericula* sunt maiora, quò *occasione* sunt vehementiores: ac propterea eò magis opus habet orationib. se præmunire. Propterea enim Rex Dauid, etiamsi alioquin valde occupatus, *septies tamen in die laudes Deo dicebat*, sic sollicitando diui- nũ in se studiũ, vt se regnumq; suum bene gubernaret. Quod, vt Plato dixit: gubernari nõ potest per solos homines absq; Deo: quemadmodũ nec bestię possunt bene se regere & gubernare per seipsas sine *homine*. Ac propterea,

b Eccles. 3. 1.

Temporis
distributio
pro Regibus.

I.
Deo.
c Psal. 118.
164.
Vide Rib-
den. lib. 1. d.
inst. Prin.
c. 3. l. 4. de e-
gi. Dialo. 4.

inquit,

inquit, ante omnia necesse est, Deum inuocare, vt ciuitatem nostram ipse stabiliat; ac supplicare, vt nos exaudiat, sitque propitius ac benignus, ad nos accedat, vt doceat leges, & Rempublicam exornet.

ALTERAM temporis partem tribuere debent occupationibus suis, attendentes scilicet ad res suæ gubernationis: designantes ad id aliquot dies in hebdomada, aut aliquot horas quotidie: nam, si vel parum quotidie fiat, suauiter expediuntur multa. Et hoc fuit *quartum* consilium siue documentum à Bethsabee filio suo Salomoni datum, cum dixit: d *Aperi os tuum muto, & causis omnium filiorum qui pertransiunt: aperi os tuum, decerne quod iustum est, & iudica inopem & pauperem.* Quasi distinctius diceret: non satis mihi est, quòd opera *miseri cordia* in tristes & afflictos exerceas, sed etiam oportet exercere opera *iustitia*, quæ ad officium tuum pertinent: vt aperi os tuum, & suffrageris, faueasque *muto*, qui nescit suam causam propugnare; faueas etiam *peregrino*, & transeunti, ac denique *pauperi* & mendico cuius. Et quamuis huius tantum operis mentio fiat, ed quòd Reges difficilius attendunt ad homines viles & pauperes: sed vniuersim intelligendum est consilium de reliquis omnibus ad gubernationem spectantibus, accepto sufficienti tempore ad audienda negotia & expedienda; quemadmodum insignis ille gubernator Moyses, qui *de mane vsq; ad vesperam* occupabatur in expediendis negotijs sui populi.

DENIQUE reliquum temporis dandum est rebus ad corporis sustentationem, relaxationem, & solatium, (quemadmodum alibi est dictum) quantum scilicet expedit; & ita, vt tempus super sit ad ea præstanda, quæ sunt ex obligatione: & dando operam, vt dies in ijs expendatur, quæ sunt diei propria; & nox in ijs, quæ sunt noctis: non inuertendo ordinem hominibus à Deo præscriptum, in quo illos à feris distinguit; nam vt ait Dauid: *f in nocte pertransibunt omnes bestia silua, catuli leonum rugientes, vt rapiant, & querant a Deo escam sibi. Ortus est sol, & congregati sunt: & in cubilibus suis collocabuntur. Homo autem contra exhibit ad opus suum, & ad operationem suam vsq; ad vesperam*, & tunc recipit se in domum suam, vt corpori adferat aliquod leuamen. Quid autem hoc aliud sibi vult, quàm quod latrones, homicidæ, & adulteri; & *omnes, qui male faciunt*, quemadmodum Saluator dicit, *oderunt lucem*, scilicet diei; & student opera sua mala facere in nocte: quia tenebræ male gesta ipsorum operiunt: & propterea de die dormiunt, cum esset illis vtiliter laborandum. At sapientes & iusti, vtpotè filij lucis, libenter mane surgunt cum sole, vt Deum laudent, sui que status obligationibus attendant, expendentes diem in occupationibus, requiem verò reiiciendo in noctem. Qui, vt plus temporis negotijs tribuerent, optarent dies esse longiores, & breuiore noctes, quàm contra. Quemadmodum sanctus ille Rex, cui Deus

2.
Reipublica.

d *Pro. 31. 8.*

e *Exo. 18. 14.*

3.
Tom. 1. 1r.
2. c. 12.
Refectio.

f *Pf. 103. 20.*

g *10a. 3. 20.*

Dies labori
nox detur
refectio.

h 4. Reg.
: o. 10.

Noctes con-
trahantur,
dies protra-
hantur.

i Ro. 13. 12.

optionem dedit, vt alterum è duobus sibi eligeret, ad certitudinem sanita-
tis obtinendæ, aut h vt *ascenderet umbra in horologio decem lineis; aut vt reuer-*
teretur totidem gradibus; & ipse elegit hoc secundum, volens potius diem fi-
eri decem horis longiorem, quàm breuiorem: nam feruentes & prudentes,
quia potius ad laborem inclinant, quàm ad quietem optât, vt tempus labo-
ris sit prolixius, alterum verò breuius. Et cum ipsa natura in hieme dies faci-
at breuiiores, & noctes longiores: non totas dormiendo consumunt, sed
parte aliqua vigilant; non ludendo, aut garriendo solùm, vt tonipus fallant;
sed laborando & expediendo, quæ officium illorum requirit. Omni verò
tempore Apostoli regulam seruant, dicentis: *i nox præcessit, dies autem appro-*
pinquauit. Abiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Sicut in
die honestè ambulemus: non in comestationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, &
impudiciis, non in contentione, & emulatione: sed induemini Dominũ Jesum Chri-
stum, & carnis curam ne feceritis in desideriis, inordinate illi in indulgendo.
Hanc regulam S. Apostolus præscribit omnibus Christianis, quæ aptè etiã
proponitur Principibus seu Regibus, qui cum se regis vestimentis ornent,
deberent regalius adhuc indumentum eligere, suaque maiestate dignius,
Jesum Christum videlicet D. N. induentes regios & generosos eius mores;
indignum reputantes occupare se rebus ad *carnem* spectantibus, & nimios
esse in cura vilis ad eò ancille.

CAPVT V.

PRINCIPES ET GVBERNATORES DEBERE SER-
uare leges, & operam dare vt subditi seruent; suamq; gu-
bernationem eò dirigere.

INTEGRA Regum & omnium, qui Resp. regunt perfe-
ctio ad duo capita præcipua reduci potest: ad plenam scilicet
custodiam legis Dei, eiusque Ecclesiæ, & reliquarum
quæ sunt constitutæ in singulis Rebus. in eo gradu, qui ad
illos spectat; & præterea in adhibenda cura, vt omnes sub-
diti eisdem cum magna integritate ac perfectione seruent.

Nam Rex & quicumque alius gubernator (ait S. Augu.) *duas* gerit personas:
alteram hominis priuati: alteram Regis & personæ publicæ. Quæ homo pri-
uatus est, seruit Deo benè viuendo, leges custodiendo, & suæ propriæ salu-
ti, quæ finis est, in quem fuit conditus, attendendo, per media toti populo
Christiano communia: quæ Rex autem seruit etiam Deo, dando operam vt
reliqui benè uiuant, legesq; custodiant, vt & illi saluentur: qui finis est pro-
prius suæ gubernationis. Quæ rationes, etsi diuersæ sint; sed quoniam in vi-
no & eodem sunt coniunctæ, non poterit alteri sine altera plenè fati facere.

Custodia
legum per se
& subditos

Ep. 50. li. 2.
contra liti-
ras Paul. c.
29. tom. 7.